

การส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเส้นทางวัฒนธรรม

เขายายกะตาเพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์สวัสดิการชุมชน

ตำบลลำน้ำรายณ์ อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี

Promotion and development of tourism by communities according to cultural routes Yai Ka Ta Mountain to support creative economy, community welfare of Lam Narai Sub-district Chai Badan District Lopburi Province

คงขวัญ ศรีสอาด¹, โสภภาพร กล้าสกุล¹, จริญญา รัชตโสทธิ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ศักยภาพ และ2.จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเขายายกะตา ตำบลลำน้ำรายณ์ อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี แล้วสร้างแนวทางจัดการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์สวัสดิการชุมชน โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย คือเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำน้ำรายณ์ อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน ผู้นำชุมชนที่เป็นตัวแทนทั้ง 11 หมู่บ้าน รวมจำนวน 35 คน ในช่วง เดือน พฤศจิกายน 2560 ถึง เดือนตุลาคม 2561 วิธีการได้มาซึ่งข้อมูลใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับ ชุมชน และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์จัดกลุ่ม และสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการเพื่อส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขายายกะตา อำเภอย้ายบาดาล จังหวัดลพบุรี ขาดความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเร่งพัฒนาศักยภาพในแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านความมีชื่อเสียง ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ รวมถึงด้านจุดอ่อนและผลกระทบเชิงลบ ให้มีความพร้อมต่อการรองรับด้านการท่องเที่ยว โดยสามารถสังเคราะห์ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย วาญยุทธศาสตร์/แผนการท่องเที่ยว พัฒนาระบบบริหารจัดการท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคลากร พัฒนาปัจจัยพื้นฐานด้านท่องเที่ยว/ทรัพยากร และสาธารณูปโภค พัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว พัฒนาลินค้า ผลิตภัณฑ์ตลอดจน ธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว และพัฒนากการตลาดและการประชาสัมพันธ์ซึ่งแผนนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ชุมชนเขายายกะตา ให้มีการพัฒนาขึ้นต่อไป

¹ อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

คำสำคัญ : การพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวชุมชน เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

The purpose of this research is to 1. Study and explore potential analysis And 2. Prepare a Strategic plan and Action plan for tourism by communities of Yai Ka Ta Mountain (Lamnarai Sub-district Chaibardal District Lopburi Province) And create a management approach to promote and developing tourism to support the creative economy, community welfare, who is responsible for social welfare. And from, 11 of each community heads of villages, total 35 persons between November 2017 and October 2018. The method of acquiring data uses a participatory workshop approach with the community, knowledge sharing and in-depth interview. The data is analyzed the data obtained to analyze group and synthesize as a management approach to promote and develop tourism

This research concludes that, Yai Ka Ta Mountain (Lamnarai Sub-district Chaibardal District Lopburi Province) lacks cultural tourism potential in environmental, physical, value and interesting aspect. It is not in good location. It has not enough tourism facilities. And also, has no capacity for numbers of tourist. Furthermore, it still has no reputation, no tourism activities. Local people still do not participate in the tourism management. This community has several weak points to grow the numbers of tourist. Suggested plans for cultural tourism here include: strategic plan for tourism, improvement guide for tourism management, guide person or tourism staff preparing plan, development of basic facilities and resources for tourism, development of physical environment of tourist area and tourist events, development of tourism products and its related services, development of marketing and public announcement plan. All mentioned shall be considered as a guide in tourism promotion for the community of Yay Ka Ta Mountain into a sustainable level.

Keywords: Tourism development, Community tourism, creative economy

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้กล่าวถึง การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และสินค้า บริการ ด้านการท่องเที่ยวรวมถึงการส่งเสริมความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์วิถีไทย มาตรการที่ 1.1 การพัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และสินค้า บริการ ในทุกรูปแบบ โดยมีแนวทางตามข้อ 1.1.2 ระบุไว้ชัดเจนถึงแนวทางสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบที่มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมและนิเวศ (Ecotourism) เป็นต้น ผ่านการพัฒนาสินค้าและบริการ ซึ่งส่งเสริมอัตลักษณ์และภูมิปัญญาไทย อีกทั้งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว ยังก่อให้เกิดผลดีทางด้านสังคม กล่าวคือ มีส่วนช่วยในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน ช่วยสร้างสรรค์ความเจริญสู่ท้องถิ่นทั้งทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี และอีกประการที่สำคัญคือช่วยอนุรักษ์และสืบสาน เผยแพร่

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่งดงามของแต่ละพื้นที่นั้นให้เป็นที่รู้จักและคงอยู่สืบไป โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนถือเป็นการหนุนเสริมให้ชุมชนมีรายได้ สมาชิกในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ ร่วมกัน พัฒนา อนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เกิดการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวให้เกิดคุณภาพ (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติ, (2559)

จากนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ประชาชนมีชีวิตที่พอดี บนวิถีความพอเพียงโดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ขยายโอกาสยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีมีสุขบนพื้นฐานของความสมดุล ความพอประมาณอย่างมีเหตุ มีผลภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งจึงเป็นพื้นที่สำคัญในการใช้กลยุทธ์ขับเคลื่อน การแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งภารกิจสำคัญคือการเสริมสร้างการบริหารจัดการของชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่าง ยั่งยืน การจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชนเป็นแนวคิดหนึ่งที่เน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมที่จะวางรากฐานที่จะ พัฒนาสังคมและชุมชนให้เข้มแข็ง มีระบบ มีการจัดการที่ดีในทุกระดับ โดยให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาและเน้นให้ความสำคัญในบริบทของความยากจน ความมั่นคงของมนุษย์ ทูทางสังคมและชุมชน การมีส่วนร่วม สวัสดิการสังคมและชุมชน โดยมีแนวคิดพื้นฐานจาก การออมทรัพย์ การผลิต ความเชื่อ จิตวิญญาณ ความ ศรัทธา และมีเงื่อนไขความสำเร็จจากการนำ ความคิดใน 3 ส่วน ได้แก่ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและส่วนที่อยู่ใน ชุมชนนอกจากนั้นการนำทางจิตวิญญาณของผู้คนที่มีความคิด อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน จะสามารถทำให้ทุก คนเห็นประโยชน์ร่วมกันเป็นการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน ทุกคนจะต้องไปถึงและมีภารกิจรูปธรรมที่เด่นชัด ปฏิบัติได้เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกันนี้จะต้องมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อกัน สุดท้าย จะต้องมีการจัด รัด อารมณ์ร่วม หรือความต้องการร่วมกัน ซึ่งรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนมีทั้งรูปแบบธรรมชาติและรูปแบบที่มีการ จัดการ โดยรูปแบบที่มีการจัดการนั้นสามารถกำหนดได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1. การจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงิน ชุมชน 2. การจัดสวัสดิการจากฐานการผลิตและธุรกิจชุมชน 3. การจัดสวัสดิการจากฐานการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 4. การจัดสวัสดิการจากฐานอุดมการณ์/ศาสนาและการจัดสวัสดิการจากฐานผู้ยากลำบาก โดยมี ขบวนการภาคประชาชน 5. กองทุนเพื่อการลงทุนเพื่อสังคม สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนถือเป็น กิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขเป็นการจัด สามารถเพิ่มรายได้และสร้างความภาคภูมิใจใน บ้านเกิดเมืองนอน เป็นการจัดสวัสดิการจากฐานการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดสวัสดิการจากฐาน การผลิตและธุรกิจชุมชนโดยใช้ทรัพยากรของชุมชนที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ หัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว ชุมชนต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อ ชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน การดำเนินงานตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีการปรับปรุงแก้ไขโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 มุ่งเน้นพัฒนาระบบสวัสดิการที่หลากหลาย เปิดกว้าง เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสวัสดิการโดย ภาคประชาชน ช่วยลดความเสี่ยงภาวะขาดแคลนเงินออมและการเข้าถึงสวัสดิการที่ภาครัฐจัดให้ สามารถเข้าถึง คุณภาพชีวิตที่ดีตามอัตภาพด้วยระบบ ระบบสวัสดิการชุมชน โดยใช้ต้นทุนการบริหารจัดการต่ำ เป็นการส่งเสริมทุน ทางสังคมและการทำงานร่วมกันของประชาคมในท้องถิ่นโดยอาศัยภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้าน จะนำไปสู่ “สังคมอยู่ เย็นเป็นสุข” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้เกิดสวัสดิการและมี สภาวะการกินดี อยู่ดี มีสุข และมีสิทธิในสังคมไทย อีกประการหนึ่ง เป็นการช่วยลดการทำงานของภาครัฐในอีกหนทาง หนึ่งและยังมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

การส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยววัดป่าเนินหาญ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่น่าสนใจตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน สามารถพัฒนาได้ในหลายมิติไม่ว่าจะเป็น สถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก อาหาร การผลิตสินค้าชุมชน เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวชุมชนสามารถนำเสนอได้ทั้งสินค้าและบริการที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยจึงเห็นควรส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์การท่องเที่ยววัดป่าเนินหาญ ตำบลลำธารายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ภาคภูมิใจของชุมชนและเป็นแหล่งสร้างรายได้เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ชุมชน ในรูปแบบการจัดสวัสดิการจากการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่เกิดขึ้นผลตอบแทนที่เป็นธรรมโดยชุมชนมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชนเพื่อชุมชนที่อยู่ดีมีสุขยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสำรวจ และวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเขายายกะตา ตำบลลำনারายณ์ อำเภอกะปง จังหวัดดงพญาเย็น
2. เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามเส้นทางวัฒนธรรมเขายายกะตา ตำบลลำনারายณ์ อำเภอกะปง จังหวัดดงพญาเย็น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี 4 ด้าน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2553) คือ

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
 - 1.1 ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
 - 1.2 ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. ด้านองค์กรชุมชน
 - 2.1 ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
 - 2.2 มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย
 - 2.3 ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
3. ด้านการจัดการ
 - 3.1 มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
 - 3.2 มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
 - 3.3 มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

3.4 มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4. ด้านการเรียนรู้

4.1 ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างได้

4.2 มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน

4.3 สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งชาวบ้านเองและผู้มาเยือน
หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

แนวความคิดการจัดสวัสดิการชุมชน

สวัสดิการชุมชน เป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงแก่คนในชุมชน ซึ่งหมายความรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้คนในชุมชนดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของเงินทอง น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ เช่น ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์มิตรไมตรีที่ดีของคนในชุมชน รู้สึกมั่นคง ภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความสุข ทั้งนี้สวัสดิการชุมชนมิใช่เรื่องที่ทำไปเพื่อสร้างสวัสดิการภาพและไม่เน้นเรื่องตัวเงินแบบสงเคราะห์ แต่มุ่งสร้างความมั่นใจ จึงเป็นเรื่องที่ชาวชุมชนจะเป็นผู้ร่วมกันสร้างให้เป็นของชุมชนและเพื่อชาวชุมชนเอง ชุมชนจึงควรเป็นผู้จัดการเอง โดยรัฐหรือองค์กรภายนอกหนุนเสริมแบบเคียงบ่าเคียงไหล่ การจัดสวัสดิการชุมชนสามารถสอดแทรกไปได้ในทุกกิจกรรม ริเริ่มแล้วต่อยอดกันเรื่อยไป ภายใต้ความพร้อมและความเห็นชอบร่วมกันของชาวชุมชนเอง ผู้ที่ได้ประโยชน์จากสวัสดิการชุมชน ได้แก่ทุกคนในชุมชน รวมทั้งคนในสังคม โดยผู้ด้อยโอกาสจะได้รับการช่วยเหลือให้มีโอกาสมีส่วนร่วมและสามารถเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับอย่างมีศักดิ์ศรี ผู้ที่อยู่ในภาวะปกติได้รับการป้องกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ส่วนที่มีความพร้อมทางการเงินจะได้รับความอบอุ่น น้ำใจไมตรี มีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุน สวัสดิการชุมชนจะขับเคลื่อนได้อย่างมีพลังสามารถบรรลุเป้าหมาย มีความมั่นคงของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน ชุมชนเป็นแกนหลักสร้างการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผนึกพลังกับท้องถิ่น เชื่อมโยงสวัสดิการชุมชนกับการสร้างทุนใหม่ของชุมชนซึ่งเป็นทุนเศรษฐกิจและทุนสังคม การเชื่อมโยงกับการพัฒนาอื่นๆของชุมชนอย่างกลมกลืน สร้างกระบวนการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแต่มีความซื่อสัตย์ และมีประสิทธิภาพ เป็นการระบบการเรียนรู้ตลอดเวลา (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2552, หน้า 4-5)

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมโดยทั่วไปแล้ว หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) แต่ก็ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงาน (Implementation) ด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมการพัฒนา และการตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ในกิจกรรมพัฒนาด้วย ซึ่งเพียร์สและสไตเฟล (Pearse & Stiefel cited in Pongquan, 1979) ได้อธิบายถึงประเภทของการมีส่วนร่วมว่ามี 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ทฤษฎีการรับรู้

มนุษย์มีประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทั้งรูป รส กลิ่น เสียงและสัมผัส ในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ แล้วสามารถแปลความหมายจากการสัมผัส โดยเริ่มตั้งแต่ การมีสิ่งเร้ามา กระทั่งกับอวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า และส่งกระแสประสาทไปยังสมอง เพื่อการแปลความตามกระบวนการ (process) ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างเรื่องความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (sensing) ความจำ (memory) การเรียนรู้ (learning) การตัดสินใจ (decision making) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เข้ามาในชีวิต

การรับรู้ของบุคคลนั้นจะส่งข้อมูล (row data) สู่อารมณ์ความรู้สึกในสมองจนเกิดการรับรู้หรือจิตภาพ (perception) คำว่าการรับรู้มีผู้ให้จำกัดความไวต่าง ๆ เช่น

โรบิน (Robbins Stephen P, 2003, p.123) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลจัดองค์ประกอบและแปลความหมายสิ่งรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสเพื่อให้มีความเข้าใจภายใต้สภาพแวดล้อมของเขา

การรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคลเพราะการตอบสนองพฤติกรรมใดๆ จะขึ้นอยู่กับรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตน และการแปลความหมายของสภาพนั้นๆ ซึ่งเกิดขึ้นเป็นกระบวนการรับรู้ กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างเรื่องความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (sensing) ความจำ (memory) การเรียนรู้ (learning) การตัดสินใจ (decision making)

Sensing -----> Memory -----> Learning -----> Decision making

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุโดยชุมชนตามเส้นทางวัฒนธรรมเขายายกะตา เพื่อหนุนเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์สวัสดิการชุมชน ตำบลลำนาทราย อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้แนวทางในการดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบบรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบท/ ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมการกองทุนช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนวัดป่าเนินหาญ ตำบลลำนาทราย อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี

ขั้นตอนที่ 2 ระดมความคิดในการจัดการส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุวัดป่าเนินหาญ ตำบลลำนาทราย อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี โดยร่วมคิดรูปแบบเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ในการส่งเสริมการกองทุนช่วยเหลือผู้สูงอายุเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน ผู้นำชุมชน/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นตัวแทนทั้ง 11 หมู่บ้านประกอบด้วยหมู่บ้าน

หมู่1 บ้านลำนารายณ์ หมู่3 บ้านลำนารายณ์ หมู่4 บ้านลำนารายณ์ หมู่5 บ้านลำนารายณ์ หมู่6 บ้านลำนารายณ์ หมู่7 บ้านท่าศาลา หมู่8 บ้านลำนารายณ์ หมู่9 บ้านอุดมสุข (ลำนารายณ์) หมู่10 บ้านรถไฟพัฒนา (ลำนารายณ์) หมู่11 บ้านคลองเข้ว หมู่12 บ้านเขาหน้าตัด โดยเฉพาะผู้นำชุมชนในหมู่ที่ 12 ที่เป็นพื้นที่ตั้งของวัดป่าเนินหาญ จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างต้นแบบการจัดการเพื่อส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยววัดป่าเนินหาญ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีตามแนวทางที่ได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนา

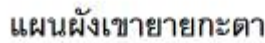
สรุปผลการวิจัย

การวิจัยได้มีการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามเส้นทางวัฒนธรรมเขายายกะตา ตำบลลำนารายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามแนวคิด SWOT Analysis เป็นกรอบในการวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านความมีชื่อเสียง ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ รวมถึงด้านจุดอ่อนและผลกระทบเชิงลบ เป็นแบบสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชน พบว่า

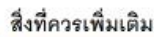
จุดแข็ง	โอกาส
ด้านสภาพแวดล้อมกายภาพ : พื้นที่หลักของแหล่งท่องเที่ยวเป็นภูเขามีสวยงาม มียอดเขาสูง รับอากาศบริสุทธิ์ สามารถชมทิวทัศน์ตำบลลำนารายณ์ 380 องศา พื้นที่ภูเขามีพืชพันธุ์หลายชนิด อาทิเช่น มีไผ่மாக (หน่อไม้) ใบหญ้านาง ฯลฯ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ; เขายายกะตาดังอยู่ริมถนนสุรนารายณ์ หมายเลข 205 ใกล้กับ อบต.ลำนารายณ์ สะดวกต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความมีชื่อเสียง : เขายายกะตาเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของชุมชน มายาวนาน เป็นสถานที่คู่บ้านคูเมืองของชาวตำบลลำนารายณ์ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก : ใกล้แหล่งชุมชน และหน่วยงานราชการ ทางขึ้นเขายายกะตา บันไดทางขึ้นความสูงถึงยอดเขากว่า 500 ขั้น ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว : เขายายกะตามีคุณค่าทางจิตใจ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่คนในชุมชนนับถือยามเดือดร้อน ด้านล่างของทางขึ้นเขา มีวัดเขายายกะตา ภายในวัดมีบรรยากาศสงบร่มรื่น มีเจดีย์สี่	ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว : ภาคิ เครือข่ายมีนโยบายที่สอดคล้องพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น การสร้างหลักการและแนวคิดในการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืน และจัดกิจกรรมที่สะท้อนถึงจิตสำนึก การอนุรักษ์ต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อความเชื่อและประเพณีของชุมชน เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวสู่ศูนย์เรียนรู้ภายในชุมชน สร้างผลิตภัณฑ์ที่อัตลักษณ์เฉพาะของชุม ด้านการมีส่วนร่วมของในการบริหารจัดการ : ผู้นำชุมชนทุกหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักพัฒนาในพื้นที่ มีความใกล้ชิด เข้มแข็งเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีการประชุมคณะกรรมการชุมชนเป็นประจำ

ทองภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่นำมาจากประเทศศรีลังกา และมีรอยพระพุทธรูปให้กราบไหว้ ก่อนถึงยอดเขาจะพบรูปปั้นยายกะตา หน้าปากถ้ำให้กราบไหว้ขอพรบนยอดเขามีศาลาสำหรับนั่งชมวิวทิวทัศน์ รับอากาศบริสุทธิ์ และมองเห็นอาณาเขตของตำบลลานรายณ์ที่เป็นเมืองที่ถูกล้อมด้วยภูเขาและธรรมชาติอย่างสวยงาม ในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี จะมีงานประเพณีวิ่งขึ้นเขายายกะตา	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก : ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกันพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มการบริการด้านสาธารณสุขและด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินในบริเวณใกล้เคียง สามารถสร้างศูนย์การเรียนรู้ศูนย์ประชาสัมพันธ์ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน
จุดอ่อน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว : กิจกรรมการท่องเที่ยวมีน้อย มีเพียงเดือนธันวาคมของทุกปี มีงานประเพณีวิ่งขึ้นเขายายกะตา กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว : ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่า ระยะทางห่างไกลจากสถานที่ท่องเที่ยวหลักของจังหวัดลพบุรี และไม่มีจุดแวะพัก รับประทานอาหาร เลือกซื้อสินค้าชุมชน และไม่มีแหล่งท่องเที่ยวอื่นใกล้เคียง จุดอ่อน ด้านข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว : ไม่มีห้องสุขาที่สร้างเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวโดยตรง ขาดบุคลากรบริการด้านการท่องเที่ยว (มัคคุเทศก์) ขาดหน่วยงานหลักในการประสานเพื่อเข้าแหล่งท่องเที่ยวเขายายกะตา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก : ไม่มีป้ายบอกทางเดินภายในแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีร้านค้า ร้านอาหาร ไม่มีไฟส่องสว่างบนทางขึ้นเขา ขาดบริการด้านสาธารณสุขเบื้องต้น ขาดบริการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	อุปสรรค ด้านจุดอ่อนและผลกระทบเชิงลบ : คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเกิดอาชีพท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว - พระนักพัฒนาและพระบวชใหม่น้อยลง ระบบ ระเบียบการพัฒนา ปรับปรุงวัดไม่ค่อยได้รับความเร่งด่วนในการพัฒนาทางวัฒนธรรม ประเพณี อีกทั้งวิถีชีวิตชุมชน มีความเปลี่ยนแปลงคนเข้าวัดน้อยลง ทำให้ไม่มีผู้รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวหลัก

เมื่อได้มาซึ่งข้อมูลโดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จัดกลุ่ม และสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงแผนผังเขายายกะตา

ภาพที่ 2 แสดงแนวทางการจัดการเพื่อส่งเสริมและพัฒนากองทุนท้องถิ่น

จากการกระบวนประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้บริหารชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลลำ
นารายณ์ แล้วนั้น ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพและการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวเขายายกะตา ร่วมกับ
การสืบค้นข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เอกสารสื่อต่างๆ และเอกสารแผนปฏิบัติราชการ แล้วได้จัดทำแบบร่าง แผน
ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 แสดงร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการคณะผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และคณะผู้วิจัย ต.ค. 2561

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า วัดป่าเนินหาญ ตำบลลำনারายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1.ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางภูมิทัศน์ การอยู่ห่างพื้นที่ที่มีคุณค่า ขนาดของพื้นที่ ฤดูแล้งการท่องเที่ยว 2.ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่ง มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวก เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้หลายทาง แต่ยังคงขาดป้ายบอกตำแหน่งสำคัญภายในวัด 3.ด้านความคุ้มค่าและความดึงดูดใจ พบว่า เขายายกะตา เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีคุณค่าทางจิตใจและวัฒนธรรมความเชื่อของคนในชุมชนมายาวนาน แต่ไม่สามารถสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกเห็นคุณค่า หรือดึงดูดใจให้มาเที่ยวได้ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาโดยการหนุนเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีส่วนร่วมในการสร้างคุณค่าและดึงดูดใจให้เขายายกะตา ด้วยการสร้างร้านค้าชุมชน จุดจำหน่ายสินค้าชุมชน ตลอดจนเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวสู่ปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์เรียนรู้ภายในชุมชน 4.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า เขายายกะตาจะยกระดับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้นั้น อาจยังต้องอาศัยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อาทิเช่น การสร้างที่จอดรถ การสร้างสุขาที่มีจำนวนเพียงพอและถูกสุขลักษณะ ประสานผู้ประกอบการโรงแรม ที่พักและที่รับประทานอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว 5. ด้านความมีชื่อเสียง พบว่า เขายายกะตา เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เคารพสักการะของคนในชุมชนมายาวนาน ควรได้รับการจัดการศูนย์เรียนรู้ สืบทอดความเชื่อ ประวัติความเป็นมาของเขายายกะตา และวัดเขายายกะตา ให้นักท่องเที่ยว เรียนรู้ต่อไป 6.ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เขายายกะตา มีประเพณีวิ่งขึ้นเขายายกะตา ในช่วงเดือนธันวาคม เพียงเดือนเดียว ควรมีการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือแหล่งเรียนรู้ภายใน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว 7.ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และ 8.การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ พบว่า เขายายกะตาและวัดเขายายกะตา ขาดบุคลากรในการร่วมพัฒนาเนื่องจากมีพระประจำวัดจำนวนน้อย

อีกทั้งปัจจุบัน จำนวนพระบวชใหม่ก็มีจำนวนน้อย จึงควรได้รับการบริหารจัดการ โดยมีส่วนร่วมระหว่าง คณะกรรมการวัด คนในชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนในชุมชน สอดคล้องกับศูนย์วิจัยป่าไม้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2542) ได้ศึกษาแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบชุมชนมีส่วนร่วม บริเวณเขานอจู้จี้จังหวัดกระบี่ พบว่าการจัดการที่มีคุณภาพก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างปริมาณความต้องการและความสามารถในการรองรับของพื้นที่เป็นหลักเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างปริมาณนักท่องเที่ยวกับการรองรับของพื้นที่ ก่อให้เกิดการกระจายตัวของ นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ตลอดจนสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของเฟเนล (Fennell, 1999: 46) ที่กล่าวว่าการพัฒนาชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้รับการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเสมอภาคและเปี่ยมธรรม ซึ่งก่อประโยชน์อย่างเหมาะสมกับชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งและคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ชุมชน และเพื่อให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของโสภาร กล่ำสกุล (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการสื่อสารการท่องเที่ยวตลาดทำนน้ำข้ามภพตลาดริมน้ำแห่งแรกของจังหวัดเพชรบุรี ที่พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีกิจกรรมที่หลากหลายราคาอาหารให้มีความเหมาะสม มีคุณภาพ อร่อย สะอาดถูกหลักโภชนาการ สถานที่มีความสะอาดปลอดภัยได้สัมผัสสะพานเดินข้ามภพ (ทำยาง-ยางหย่อง) สุขาสะอาด ที่จอดรถเพียงพอ มีป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกทางมีความชัดเจน

รวมทั้งรูปแบบที่พัฒนายังสอดคล้องกับแนวคิดของ คูเปอร์และ โบนีเฟส (Cooper & Boniface, 1998) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่สำคัญที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องประกอบด้วย 4 As คือ 1. สิ่งดึงดูดใจ (attractions) แหล่งท่องเที่ยวควรมีสิ่งดึงดูดความสนใจของ นักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว 2. การเข้าถึง (accessibility) แหล่งท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจได้มากหากมีความ สะดวกในการเข้าถึง 3. สิ่งอำนวยความสะดวก (amenities) แหล่งท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความ ประทับใจ สุขใจ และซาบซึ้งในการเที่ยวชม 4. บริการเสริมที่คนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาขึ้นมาเอง (ancillary service) แหล่งท่องเที่ยวควรจัดสรรบริการด้านต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงาน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังสถานที่ท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเป็น 2 ด้าน คือ 1. การนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลลำธารย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยขอ เสนอแนะ ดังนี้

1. ภาครัฐมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวมากที่สุด ดังนั้น ภาครัฐ ควรให้ความสำคัญกับการประสานและนำภาคส่วนเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสร้างความร่วมมือเครือข่ายทุกภาคส่วนเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว

2. ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดลพบุรี มาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงที่เหมาะสมเพื่อให้รองรับความต้องการ และ รายได้ของนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจัดทำแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2542). แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบชุมชนมีส่วนร่วม บริเวณเขานอกจันทบุรี. กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2552). พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ : สถาบันฯ.
- โสภพร กล้าสกุล. (2560). การพัฒนาการสื่อสารการท่องเที่ยวตลาดทำนน้ำข้ามภพตลาดริมน้ำแห่งแรกของ จังหวัดเพชรบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2555). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2559 จาก <http://www.dasta.or.th/th/sustain/sustainablecreative-tourism>.
- Cooper, C., & Boniface, B. G. (1998). **Geography of travel and tourism**. UK: Butterworth Heinemann.
- Fennell, Geoff. (1999). **Ecotourism : An Introduction**. London: Routledge.
- Pearse Andrew Chernock&Stiefel. Matthias (1979). **Inquiry into participation**. A research approach. Geneva : United Nations Research Institute for Social Development.
- Robbins, Stephen P. (2003). **Organization Behavior**. 10 th ed. Upper Saddle River, New Jersey : Pearson Education , Inc.